

Utredning om möjliga idrottsprofileringar, redovisning av nämnduppdrag

Barn-och utbildningsförvaltningens förslag till beslut till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

1. Redovisningen av uppdraget godkänns.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Elisabet Schultz
Förvaltningschef

Martin Lundell
Skolchef

Beskrivning av ärendet

Barn- och utbildningsförvaltningen presenterade gymnasiestrategin 2020/GVN 0047 för gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden under sammanträdet 2021-04-28. Under sammanträdet 2021-05-27 fattade nämnden ett antal beslut kopplade till gymnasiestrategin. Ett av besluten är att barn- och utbildningsförvaltningen fick i uppdrag att utreda möjliga idrottsprofiler vidare.

Gymnasiestrategin tog fram en kort analys av nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) och idrottsprofil kopplad till högskoleförberedande program. Utredningen visade att det totalt var 18 Tyresöelever inom ekonomiprogrammet som går på NIU, och 22 Tyresöelever inom samhällsprogrammet som går på NIU. Gymnasiestrategin föreslog möjligheter till att utreda idrottsinriktningar kopplade till både högskoleförberedande programmen och yrkesprogrammen under fem år efter etableringen av de högskoleförberedande programmen. Enligt gymnasiestrategins analys skulle profilering inom idrott kunna attrahera fler elever. Trenden är att elever väljer

särskilda gymnasieskolor inom respektive idrott. Många av inriktningarna erbjuds i angränsande kommuner eller i närheten. Något som däremot inte erbjuds i närliggande kommuner är padel enligt gymnasiestrategin som är en växande sport. Gymnasiestrategin föreslog även att andra sporter och eventuellt samarbete med idrottsföreningar i kommunen kan utredas vidare efter att de högskoleförberedande programmen eventuellt har etablerats.

En inriktning som finns på Tyresö gymnasium är E-sport som är mycket uppskattat av elever enligt gymnasiestrategins analys.

NIU och RIG

Det finns två varianter av idrottsutbildningar inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan enligt Skolverket. Det är riksidrottsgymnasium (RIG) och nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU). Utbildningarna riktar sig till elever som vill kombinera sin gymnasieutbildning med en elitidrottsutbildning.¹

RIG är riksrekryterande och innebär att elever från hela landet kan söka till utbildningarna. NIU är lokala eller regionala. Det gemensamma för RIG och NIU är att utbildningarna har tydlig elitidrottskaraktär. Därför får endast RIG och NIU ge ämnet specialidrott enligt gymnasieförordningen 5 kap. 31§. Specialidrott får ingå med 200 poäng i programfördjupning, 200 poäng i det individuella valet och får efter beslut av rektor dessutom läsas som utökat program med 300 poäng. Elever inom RIG och NIU kan läsa upp till 700 poäng specialidrott.

För att bedriva idrottsutbildning ska utbildningen uppfylla kraven för RIG och NIU som beskrivs i gymnasieförordningen (2010:2039).

Enligt gymnasieförordningen 5 kap. 23§ är förutsättningarna för att bedriva RIG att det finns ett nationellt intresse av att tillgodose elitidrottens krav och det ställs särskilda krav på gemensam träning. En ansökan behöver skickas av kommunen och det är Skolverket som får besluta efter förslag från Sveriges Riksidrottsförbund enligt gymnasieförordningen 5 kap. 25§.

Enligt 5 kap. 28§ är förutsättningarna att en utbildning där ämnet specialidrott ingår får godkännas som en nationell idrottsutbildning om den har tydlig elitidrottskaraktär och ett etablerat samarbete med ett specialidrottsförbund som är relevant för utbildningen. Utbildningen ska tillstyrkas av specialidrottsförbundet. Kommunen behöver skicka in en till Skolverket för att ansöka om NIU. Det är Skolverket som beslutar om var NIU får anordnas och

¹ [Anordna idrottsutbildningar i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan - Skolverket](#)

om hur många platser dessa utbildningar får omfatta enligt gymnasieförordningen 5 kap. 28 §.

Enligt riksidsrottsförbundet finns det 37 huvudmän och 48 skolor som erbjuder RIG under läsåret 2022/2023. Enligt listan från riksidsrottsförbundet är det enbart Haninge kommun med inriktning karate som erbjuds som RIG inom Stockholms län.² Antal NIU var svårare att hitta då olika källor visade olika resultat. Det kan därför behöva utredas vidare. Enligt kontakt med gymnasieantagningen som hänvisade till webbplatsen gymnasium.se så finns det 49 program och 23 skolor som erbjuder NIU i Stockholms län. Idrottsgymnasiet finns inte med i listan på gymnasium.se. Det är flera skolor i Stockholms län som erbjuder NIU med olika inriktningar.

LIU- lokala idrottsutbildningar

Något som alltmer förekommer inom gymnasieskolor är så kallade lokala idrottsutbildningar. Det kan också benämnas som idrottsprofilering. Innebörden är att eleverna får möjlighet att läsa extra idrott som individuellt val på exempelvis 200-300 poäng. LIU benämns inte i skollagen eller gymnasieförordningen. Därmed är det inget som är reglerat eller definierat. Innebörden blir också att eleverna läser det som en extra inriktning och omfattar inte elitidrott.

LIU kan vara enklare att etablera på gymnasieskolorna och är en enklare variant för att kunna erbjuda gymnasielever idrottsprofil som de kan kombinera med utbildningen. LIU vänder sig till elever som tycker om idrott men oftast inte vill träna på elitnivå. Det kan vara ett sätt för gymnasieskolor att attrahera elever som har ett intresse för en viss idrott.

Enligt webbplatsen gymnasium.se finns det 13 program och 5 skolor som erbjuder LIU i Stockholms län.

Tyresö gymnasium

Tyresö gymnasium erbjuder i dagsläget E-sport som individuellt val vilket uppskattas av eleverna enligt utredningen gymnasiestrategin. E-sport skulle kunna utvecklas ytterligare och anpassas som en LIU-utbildning på Tyresö gymnasium. Det skulle behövas ett djupare samarbete med en idrottsförening. Marknadsföreningen av E-sport kan utvecklas och synliggöras som profil på bland annat gymnasieantagningen.

² <https://www.rf.se/contentassets/0a02b4bdf451472ba693b0f71f7163c0/rig-2020-23-lista.pdf>

Tyresöelever

Under vårterminen 2022 fanns det enligt UEDB (ungdoms- och elevdatabasen) 70 Tyresöelever som studerade NIU i Stockholms län varav majoriteten gick på Fredrika Bremergymnasiet, Midsommarkransensgymnasium och Sjölin's gymnasium Södermalm. Majoriteten av eleverna studerade inom samhällsvetenskapsprogrammet och ekonomiprogrammet. Det är en majoritet av eleverna som studerade högskoleförberedande program med NIU.

Utöver skolor i Stockholms län har Tyresö kommun avtal med kommuner i andra län. Det är 14 andra kommuner och 16 skolor som Tyresö kommun har avtal med. Elever i andra län ingår inte i statistiken ovan.

Analys och slutsatser

RIG och NIU är de utbildningar som benämns gymnasieförordningen. RIG är riksrekryterande och kräver att det finns ett nationellt intresse för att tillgodose elitidrottens krav. Utredningen visar att det enbart är Fredrika Bremergymnasiet med inriktning karate som erbjuds som RIG i Stockholms län. Skolor i Stockholm har framförallt valt att erbjuda NIU. Det finns även skolor som erbjuder LIU.

Med tanke på utbudet i Stockholms län är NIU vanligt förekommande utbildning för elever som vill kombinera utbildning med elitidrott i Stockholm. Förutsättningar för att bedriva och ansöka om NIU kan också anses vara enklare än RIG. LIU benämns inte i gymnasieförordningen och är en enklare variant för elever som inte vill elitsatsa. NIU skulle kunna locka elever som vill elitsatsa.

Utredningen visar att majoriteten av Tyresöeleverna inom NIU väljer högskoleförberedande program i närliggande kommuner. Det kan tyda på att närhetsprincipen är viktig för Tyresöeleverna. Det visar också att Tyresö kommun skulle behöva konkurrera om eleverna med etablerade skolor i närliggande kommuner.

Intresset för högskoleförberedande program i kombination med NIU tyder också på att Tyresöelever som vill utöva elitidrott väljer högskoleförberedande program. Två nya högskoleförberedande program planeras att startas i Tyresö kommun enligt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens beslut under sammanträdet 2021-05-27 § 37 gymnasiestrategi nämnduppdrag. Barn- och utbildningsförvaltningen har presenterat en behovsanalys för lokaler för högskoleförberedande program under sammanträdet 2022-03-17 § 22. I samband med redovisningen av behovsanalysen beslutade gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att ge kommunens strategiska lokalgrupp i uppdrag

att ta fram förslag på lämplig lokallösning. Enligt lokalgruppen finns det i dagsläget inga lediga lokaler. Frågan kommer att fortsätta att utredas och uppdraget om högskoleförberedande program är beroende av en lokallösning.

Enligt gymnasiestrategin föreslogs frågan om idrottsinriktningar utredas vidare under fem år efter etableringen av högskoleförberedande programmen. Enligt gymnasiestrategin och denna utredning har majoriteten av Tyresöeleverna valt NIU i kombination med högskoleförberedande program. Båda utredningarna visar också att det finns en konkurrens för att locka eleverna. Närliggande kommuner erbjuder NIU. Möjligheter till NIU bör utredas vidare och omfatta en djupare omvärldsanalys, elevstatistik på vilka idrottsinriktningar eleverna är intresserade av, intresset från föreningar, ekonomisk kalkyl och en elevenkät för att utreda elevernas intresse. Utredningen bör också utreda vilka idrotter som kan erbjudas i Tyresö kommun, möjligheter till samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen för idrottsanläggningar samt utreda intresset för NIU i kombination med befintliga program på Tyresö gymnasium.

På kort sikt finns det möjligheter att utveckla E-sport på Tyresö gymnasium som LIU.

Skolchefens reflektioner

Enligt skolchefen kan NIU vara mer lockande för elever som vill elitsatsa. LIU kan vara en enklare variant men inte tillräckligt lockande för eleverna som väljer elitidrott. Skolchefen har fått samtal från föreningar som skulle kunna ha ett intresse för samarbete med Tyresö gymnasium. Det finns möjligheter på längre sikt för NIU men det bör utredas vidare och en förstudie bör tas fram enligt skolchefen. På kort sikt finns det möjligheter för utveckling av olika profiler och LIU på Tyresö gymnasium. E-sport kan anpassas mer till LIU och marknadsföras som LIU. Det kräver dock att förutsättningarna utreds och att samarbetet med föreningar utökas.

Ekonomi

Förslaget till beslut har inga ekonomiska konsekvenser.

Prövning av barnets bästa

En prövning av barnets bästa har genomförts i samband med gymnasiestrategin och återfinns i bilaga 1. Utredningen föreslår en vidare utredning i form av en förstudie där även elevernas intresse föreslås att utredas vidare. En formell prövning av barnets bästa bör göras i samband med förstudien för att inhämta elevernas synpunkter.

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet, är odelbara, ömsesidigt beroende av och relaterar till varandra. Vid prövning av barnets bästa måste först och främst fyra grundprinciperna beaktas. Dessa är artikel 2 om ickediskriminering, artikel 3 om barnets rätt att få sitt bästa prövat, artikel 6 om barnets rätt till liv och utveckling och artikel 12 om barnets rätt att göra sin röst hörd och få den beaktad. Relevant för gymnasiestrategin och utredningen om idrottsprofil är även artikel 28 rätt till utbildning.

Att tillgodose barnens rätt till utbildning i kombination med idrott kan anses uppenbart för barnets bästa. Det finns olika handlingsalternativ för att tillgodose barnens rätt till utbildning med kombination av utbildning.

Ena alternativet är att inte införa idrottsinriktning och fortsätta som det är i dagsläget. Eleverna har rätt att söka till andra skolor som erbjuder idrottsutbildningar. Elever som vill studera utbildningar som inte finns på Tyresö gymnasium kommer fortsatt behöva söka plats i skolor utanför kommunen. Majoriteten av Tyresöeleverna får sina första- och andrahandsval enligt gymnasiestrategin. Eleverna har goda möjligheter att studera på andra gymnasieskolor. Tyresöelever kan enligt samverkansavtalet i regionen söka till alla program i länet och bli antagen på lika villkor. Det finns ett stort och brett utbud i länet. Risken att elever blir utan plats är därför låg. Elever har även intresse att söka utbildningar utanför kommunen enligt gymnasiestrategin. Konsekvenser kan vara att eleverna inte har möjligheten att söka idrottsinriktning i hemkommunen.

Det andra alternativet är att erbjuda idrottsutbildning i Tyresö kommun. Det skulle innebära att kommunen breddar utbudet av gymnasieutbildningar i kommunen och vänder sig till en bredare målgrupp. Konsekvenserna blir att kommunen inte kan erbjuda alla idrottsinriktningar i kommunen för gymnasieelever. Elever som vill utföra andra idrotter eller studera andra program som inte finns på Tyresö gymnasium kommer fortsatt behöva söka plats i skolor utanför kommunen. Majoriteten av Tyresöeleverna får sina första- och andrahandsval enligt gymnasiestrategin. Eleverna har goda möjligheter att studera på andra gymnasieskolor. Risken att elever blir utan plats är därför låg. Elever har även intresse att söka utbildningar utanför kommunen.

Bedömningen är att båda alternativen kan vara för barnets bästa beroende på hur enskilde individen bedömer och vill söka sina utbildningar. Bedömningen är också att en förstudie med en mer omfattande analys och synpunkter från elever är för barnets bästa.